

dredes grundlæggende. Da alliancen blev dannet, var den overvejende et anliggende alene mellem de to parter, og den vedkom kun i ringe grad deres forhold til andre lande. To afgørende forhold kom imidlertid til at præge alliancens senere år. Det første var, at England kun ved fortsatte indrømmelser var i stand til at influere på Japans adfærd. Det andet, at hensynet til andre lande kom til at spille en voksende rolle for begge alliancepartnere. Her var navnlig USA's holdning af stor betydning, men for Englands vedkommende spillede hensynet til dominions efterhånden en ikke ringe rolle.

Forfatteren viser, at disse forhold virkede ind under forhandlingerne om fornyelsen af alliancen i 1911. De blev imidlertid kraftigt accentueret af den første verdenskrig. For England var det ganske klart, at det ikke alene kunne klare de tyske styrker i Kina og i Stillehavet, og en japansk støtte var derfor nødvendig. På den anden side var det også ønskeligt, at der blev lagt begrænsninger på den japanske støtte, navnlig af hensyn til engelske interesser i Kina. Japan var villig til at yde støtte, men ikke til at underkaste sig de af England foreslåede begrænsninger. Dette var den første større krise i forholdet mellem de to allierede, og den analyseres på forbilledlig måde i bogen. Forfatteren behandler også en række andre konflikter mellem de to lande under krigen, og han har utvivlsomt ret i at forklare den engelske politik ved, at England var ude af stand til at modstå japanske ambitioner vedrørende Kina og de tyske Stillehavsoer, hvorfor den bedste kurs for England var at anerkende de japanske krav under forudsætning af, at de ikke greb ind i væsentligere engelske interesser i Kina eller Indien (s. 208).

Efter 1917 – med USA's indtræden i krigen – og endnu mere efter krigens afslutning var det klart, at alliancen mistede en væsentlig del af sin interesse for begge parter. Den var ganske enkelt ikke et så velegnet udenrigspolitisk instrument, som den tidligere havde været, fordi parterne nu i langt højere grad måtte vurdere alliancen i forhold til deres interesser over for andre lande.

Forfatteren er naturligvis klar over disse forhold, og han analyserer alliancen i forhold til Folkeforbundet, USA, Kina og dominions. Alligevel må det siges, at hans behandling af alliancens afslutning virker knapt så tilfredsstillende som de foregående afsnit. Dette skyldes utvivlsomt for en del den valgte analysemetode – den detaljerede, kronologisk opstillede undersøgelse af diplomatiske hændelsesforløb – der har en tendens til at tilsløre mere strukturelle ændringer i det internationale system.

Som helhed betragtet er bogen dog en meget grundig og værdifuld undersøgelse, som navnlig for perioden mellem 1911 og 1917 fremlægger et væld af væsentlige iagttagelser om de to landes udenrigspolitik. Sammen med forfatterens tidligere studie vil den for lang tid være standardværket om den engelsk-japanske alliance.

Niels Amstrup

The Russian Revolution. A CBC Legacy book. New York, Macmillan 1967. 248 s. \$ 9.95.

Denne bog må formodes at sigte på et købedygtigt publikum af ikke-faghistorikere. Den indeholder korte essays om den russiske revolutionære tradition, skrevet af kendte angelsachsiske historikere og politologer: Adam Ulam om po-

pulisterne, Leonard Schapiro om mensjevikkerne, Walter Laqueur om Trockij, Joel Carmichael om Kerenskij og Bertram D. Wolfe om Lenin. Efter hvert af disse essays på hver en snes sider kommer der et uddrag af et samtidigt skrift om forholdene i Rusland (der citeres fra Černyševskij, Trockij, Bruce Lockhart, Suchanov og John Reed), uden at man altid er i stand til at se sammenhængen mellem essay og uddrag. Således efterfølges Schapiros essay om mensjevikkerne af et uddrag fra Trockijs bog om den russiske revolution, der behandler zar Nikolaj II og det russiske monarkis sidste år; Laqueurs skitse af Trockij efterfølges af uddrag fra Bruce Lockharts erindringer om Kerenskij, mens Carmichaels essay om Kerenskij til gengæld efterfølges af en beskrivelse af Lenins hjemkomst til Petrograd, taget fra Suchanovs revolutionsdagbog. Efter hvert af de fem afsnit sluttes der af med ca. 20 sider fotografier. Der skal desuden findes en grammofonplade udsendt i tilknytning til bogen, hvorpå man bl. a. kan høre Lenins stemme.

Bogen er usædvanlig derved, at ingen er opført som redaktør af værket. Af dens ca. 250 sider optager fotografierne små 100 sider, bl. a. fordi der er ødslet fantastisk med pladsen til de ofte meget små billeder. Selv om de enkelte essays så absolut er læseværdige, og selv om adskillige af billederne ligeledes er yderst seværdige, må hovedindtrykket dog blive, at prisen står i et grelt misforhold til det udbytte, bogen giver. Efter hele sit udstyr at dømme (indbinding i rødt stof med gulddekoration på bindets forside) har bogen været tænkt som en gavebog. For ikke-fagfolk er den imidlertid forsynet med alt for få forklarende kommentarer til teksterne.

Bent Jensen

Osteuropa-Handbuch Sowjetunion: Aussenpolitik I. 1917–1955. Hrsgg. v. Dietrich Geyer u. a. Köln–Wien, Böhlau, 1972. XII, 618 s. DM 68,-.

Værket indgår i en endnu ikke afsluttet serie håndbøger om de østeuropæiske landes historie og samfundsforhold, udarbejdet af Arbeitsgemeinschaft für Osteuropaforschung med tyngdepunkt i Østeuropa-instituttet ved universitetet i Tübingen. Hidtil er der bl. a. udkommet værker om det sovjetiske økonomiske system og dets historiske udvikling, om Polen og om de traktater og overenskomster, Sovjetunionen har været delagtig i i perioden 1917–1967. Det foreliggende bind dækker – som angivet i titlen – perioden op til og med sen-Stalinismen, og det er planen, at et videregående værk skal føre emnet helt op til nutiden. Disse to bind skal tilsammen udgøre en helhed og forudsætter også hinanden på den måde, at bind II vil komme til at indeholde et samlet register for begge bind. Ja, i virkeligheden er samtlige seriens værker fra udgiverens side ment som et samlet hele, hvilket også det foreliggende bind demonstrerer ved hyppige henvisninger til seriens øvrige håndbøger.

Det har været udgiverens formål at orientere om emnet på »videnskabeligt pålidelig« måde (forordet), og man mener at have set et behov herfor i den nuværende verdenspolitiske situation. Denne noget kryptiske formulering skal formentlig forstås på baggrund af de lidenskabelige indenrigspolitiske kontroverser, som den vesttyske regerings øst-politik i de seneste år har givet anled-